

Šolsko obzorje.

Iz Gradca. Tukajšnje učiteljsko društvo kaj dobro razuméva svojo naméro. Iz letnega sporočila, ki ga je izdal odbor konec četrtega društvenega leta, razvidimo, da je društvo v zadnjem letu (1871.) jako marljivo napredovalo. Vsled prošnje deželnega šolskega svetovalstva predložilo je sedem normalnih učnih načertov, ki so prav umevno in obširno in za vsa šolska leta in vse verste ljudskih sol narejena. Društvo je presojevalo različne knjige, risarske predloge in zvezke, ki so prišle na svetlo za ljudske šole, ter je v tem oziru veliko koristilo ljudski šoli, ker je dobre učne pripomočke nasvetovalo in manj pripravne zametovalo. Poslalo je ministerstvu za bogočastje in uk prošnjo, naj bi, kolikor mogoče, delalo na to, da bi bili učiteljski pripravniki med šolanjem vojašcine oprosteni, ter se z njimi ravnalo kakor s postavljenimi učitelji, ali pa da bi smeli kakor poslušalci višjih sol, eno leto prosto služiti. Predložilo je tudi dež. zboru prav obširno prošnjo, da bi se tisti paragrafi pre naredili, ki določujejo o materialnih razmerah štirskih učiteljev, ter je prav na tanko dokazalo, da se njihove plače nikakor ne vjemajo s §. 55. šolske postave od 14. maja 1869, s ceno živeža, s stanovanjem itd., in da je ravno slaba plača kriva, da manjka učiteljev, a žalibog! ta prošnja je bila morda čisto v koš veržena. Spoznavši, da se more le z združenimi močmi šolskim sovražnikom braniti, in da se morejo učitelji le združeno svoje pravice zagovarjati in na lastni in šolski prid delati, osnovalo je meseca oktobra preteč. l. štirsko učiteljsko zvezo (steierischen Lehrerbund). Obernilo se je do mestnega šolskega sveta, da bi občinski odbor dal za sobo, kjer bi se udje društva ob večerih shajali in čitali, in odločila se jim je lepa soba z gazno svečavo v ta namen.*) Da bi se moglo več udov učiteljskega zbora v Lincu vdeležiti, prosilo je denarne pomoči deželni odbor, občinsko svetovalstvo in štajersko hranilnico; in res dovoli prvi 240 gold. in drugi 150 gold. v ta namen. Hranilnica ni dala nič. Delalo se je tudi še v drugih zadevah učiteljstvu in šolstvu na korist, kar pa tukaj ne moremo vsega omenjati. Opomnimo le še, da je društvo tudi veliko storilo v duševnem napredovanju svojih udov. Udje so med seboj pretresovali pedagoško-didaktična vprašanja, in društvo je naprosilo tudi g. g.: deželnega šolskega nadzornika dr. Vrečko-ta, ravnatelja učiteljske pripravnišnice, Adam-a, mestnega šolskega nadzornika profesorja dr. Ilvo-f-a, profesorja Peters-a in glavnega učitelja Kremer-ja, da so o znanstvenih predmetih ob nedeljah po zimi podučevali, in sicer je podučeval g. Vrečko o prirodopisju, g. Adam o kemiji, g. Peters o rudoznanstvu, g. Ilvo-f o zgodovini in g. Kremer o psihologiji ali dušoslovju. Posebno prvi so s tako dobrim vspehom podučevali, da se vsaki poslušalec na tej podlagi lahko sam o teh naukih dalje izobražuje.

Iz predloženega računa se razvidi, da so prihodki pretečenega leta znašali 1233 gold. 92 kr., izdalo se je pa 987 gold. 22 kr.**)

Častni udje so trije, in sicer gg.: dr. Fr. Močnik, c. k. deželni šolski nadzornik, zdaj v pokoju, Fr. Bobies, direktor in c. k. okr. šolski nadzornik na Dunaji, znani vodja splošnih zborov avstrijskih učiteljev in Jesen, profesor in vrednik šolskega lista »Freie pädagogische Blätter«. Pravih udov bilo je 68, podpornih 7 in dopisujočih 9. Letos jih je zopet toliko pristopilo, da šteje

*) Tudi v Ljubljani smo že deželni odbor in hranilnico prosili za sobo, pa je še sedaj nimamo. Vredn.

**) Ako ima društvo toliko premoženja, že more kaj storiti. Vredn.

društvo čez 100 udov, akoravno morejo pravi udje biti le graški učitelji. Tudi bukvarnica je precej velika in ima zgolj izbrane izvrstne knjige.

Za letošnje leto si je društvo pridobilo dobre učitelje, ki ob nedeljah in pri zborih, ki se naj manj vsak mesec sklicujejo, o znanstvenih rečeh podučujejo. Ob nedeljah od 10 — 12 podučujeta gg. Adam in Rautner, učitelj učiteljskih pripravnic, in sicer prvi o matematični geografiji in drugi o rastlinoznanstvu. Pri društvenih zborih podučuje pa g. Ilvoč o zgodovini. Vsi trije gospodje so kaj izvrstni učitelji in vedo poduk prav mikaven narediti. 7. januarja t. l. je razlagal g. Adam, kako se z bingeljem (Pendel) prepričamo, da se res zemlja krog svoje osi suče. Kazal je najpervo, da bingelj zmirom v ravno tisto mer binga, akoravno se drat ali nit, na kateri je priterjen, suče ali verti. Potem je preračunal in vse z risanjem dokazal, koliko stopinj se bingelj v Gradu, ki je na 47. stopinji severne širokosti, v eni uri vstrani ($10^{\circ} 8' 8''$). Na dvorišču je imel 30 fantov težek bingelj obešen na 45 čevljev dolgemu dratu in na tleh narisane stopinje (grade), ter zraven zapisano, koliko se bo bingelj v pol ure, v eni uri, v dveh urah itd. vstranil. Opoldne, ko smo se razšli, zažene bingelj in ko smo popoldne gledat hodili, ako se bo po risih vstranoval, slo je v začetku čisto na tanko, dokler ga ni neki otrok v roke vjel, da bi ga pogledal. Otroci so povsod enaki, ako hoče eno reč viditi, misli, da jo mora tudi v roke vzeti in jo potipati. Pred ta večer je zagnal g. Adam bingelj ob osmih, in šel je redno celo noč do osmih zjutraj, ko se je spet ustavil.

Ta dan je bilo gotovo več ko 200 poslušalcev in gledalcev v šoli, ker je g. Adam pred ta dan v časopisu naznanil, da bo ta poskus razlagal in potem ga tudi res napravil. To je res zanimivo in sploh koristno. J.

Iz Ljutomera. (Naznanilo učiteljem tukajšnjim in iz okolice.) Bližnjim našim učiteljem je gotovo še dobro znano, da smo se v preletji preteč. leta večkrat zbirali v Ljutomeru in pri teh skupščinah obdelovali razne pedagoške in znanstvene predmete. Tudi na sklep, osnovati postavno učiteljsko društvo, se bote še spominjali; kajti pravila so se bila že takrat po večem izdelala in pozneje slavni vladi v poterjenje predložila. V velikih šolskih počitnicah došlo je nam od sl. c. k. namestništva v Gradu dovoljenje, da se na podlagi predloženih pravil sme osnovati »Ljutomersko učiteljsko društvo«.

Iz pravil podajamo tu važnejše določbe. Namen društvu so zlasti periodične skupščine učiteljev, pri kojih se znanstveni predmeti pretresujejo in didaktična in pedagoška vprašanja rešujejo. Zategadel se dvakrat na mesec shajajo društveniki, t. j. 1. in 3. četrtek v mesecu in Ljutomeru, da nekteri razlagajo važne šolske predmete, a drugi jih poslušajo in potem po potrebi kritikavajo. Imelo bode društvo tudi šolske časnike in knjige v daljno izobraževanje učiteljev. Pravi udje morejo biti učitelji iz Ljutomera in okolice, t. j. iz ljutomerskega, pa tudi iz gornjeradgonskega in ormuškega šolsk. okraja, kakor tudi drugi učitelji iz slovenskega Štajerja. Pravi udje plačujejo 1 gl. vstopnine in 1 gl. letnine.

Ker imajo naši štajerski učitelji v vsakem večem kraju že svoje večje ali manjše društvo, ker zbiranje v društva more nam mnogo koristiti, torej je gotovo primerno, da se osnuje učiteljsko društvo tudi v našem lepem tergu z njegovo prekrasno okolico.

Konečno se torej vljudno vabijo vsi g. g. učitelji iz ljutomerskega, gornjeradgonskega in ormuškega okraja, a tudi drugi naši slovenski tovarši, da pristopijo k našemu novemu okrajnemu učiteljskemu društvu, ki bode delalo zlasti za pospeh slovenskega šolstva v naših okrajih, kar ne storé vsa učit. društva na slov. Štajerskem.

Začasni odbor.

Iz Ljubljane. Šolske knjižnice se morajo napravljati in razširjevati po ministerskem ukazu od 15. dec. preš. l. št. 2802. To je hvalevredni ukaz, kateri bi se bil mogel že davno izvršiti, a brez zdatne denarne pomoči bodo se knjižnice težko zbujale; učitelji ne moremo vsega na svojih slabih ramah nositi.

— Tudi šole v kaznilnicah in pokorilnicah bodo od sedaj za naprej nadzorovali deželni in okrajni šolski nadzorniki.

— Od 1. jan. t. l. se po poterjeni postavi na Spodnjem Avstrijskem v nobeni šoli ne bode več pobiral šolski denar, in nobenega učitelja (tudi v naj manjši vasi) ne bo, da bi imel manj kot 500 gold. letne plače. Posne-manja vredno!

Kranjski učitelji že nepoterpežljivo pričakujemo, da bi se poterdili za nas toliko važni postavi o vravnavi doneskov od zapuščin in postava o plači ljudskih učiteljev na Kranjskem. Če ne bode kmali kaj, bodemo mogli dalje terkati. Nemila osoda!

— »Zora« imenuje se novi slovenski list za zabavo, znanost in umetnost, ki ga vreduje znani pisatelj gosp. Dav. Terstenjak. Pervi list je prav zanimiv in ima zelo lično obliko. Izhajal bode vsaki mesec dvakrat in veljá po pošti za celo leto 4 gold., za dijake in učitelje pa le 2 gold. 50 kr. Naročnino prejema narodna tiskarnica v Mariboru.

— Družba sv. Mohorja tudi letos vabi vse Slovence, da bi k njej pristopili. Lani je bilo vpisanih 17.395 udov, katerih vsaki je prejel za mali donesek enega gld. šest knjig, ki obsegajo blizo 70 tiskanih pol. Akoravno je to število družbenikov ogromno, vendar se še tih pa tam po Slovenskem lahko pridobi mnogo udov tej prekornisti družbi. Letos se bodo družbine knjige tiskale v 19 — 20.000 iztisih in sicer v lastni družbeni tiskarnici, ktera je z novim letom popolnoma vredjena.

Vsak ud prejme letos 6 knjig in sicer:

1. »Življenje svetnikov in svetnic božjih«, 7. snopič s 25 podobami.
2. »Življenje in smert Kristusova«, 4. snopič. 3. Prav zanimivo in poučno, narodno, gospodarsko delo: »Kupčija in obertnija — denar in blago,« spisal F. Kočevar. 4. »Umni živinorejec« s posebnim ozirom na govedje, spisal Fr. Govekar. 5. »Večernice« 25. zvezek, za ktere so namenjene letos krajše povesti in drugi zabavni in poučni spisi. 6. »Koledar« za leto 1873, kteremu bode dodan popolni imenik družbenikov.

Udje za letošnje leto sprejemajo se do 10. aprila.

— Slovensko učiteljsko društvo. Mnogim g. g. učiteljem smo poslali vabila k temu društvu. Prosimo, naj bi vsaki v svoji okolici nabiral ude, ter jih pošiljal odboru. Sprejemnice in pravila bodemo razposlali precej, ko se nam udje naznanijo. Nekaj naših verlih sosednih bratov se je že oglasilo k društvu. Naznanili jih bodemo prihodnjic. Bratje, zbirajmo se v močno družbo!

Odbor slov. učit. društva.

Premembe v učit. stanu na Kranjskem. Postavljeni in prestavljeni so gg.: J. Mandeljc iz Bohinjske Bistrice v Lož na prvo mesto, A. Levstek, poterj. pripravnik za zač. podučitelja v Irazr. v Idrijo, L. Kožuh iz Budajne v Gonobice (na Štaj.), M. Arko iz Senožeč v Hrenovice, Iv. Zarnik (orgl. v Kámniku) v Budajne, Anton Zmerzlikar z Grada (v Bledu) v Senožeče, Oto Dic, poterj. pripravnik, za poduč. v Hrenovice. — G. Jak. Peharc, učit. v pokoju v Teržiču, je umerl.